

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN PALAUTE TAMPEREEN TEKNILLINEN YLIOPISTOLLE SYKSYLLÄ 2014

1. YLIOPISTON TEHTÄVÄ, PROFILI JA PAINOALAT

Yliopistossa käynnistyi uusi strategiakausi 2013-2016. Lähivuosien painopisteiksi on linjattu tieteellisen toiminnan ja kansainvälisen yhteistyön vahvistaminen sekä modernit oppimisympäristöt.

Yliopiston uudistumisen ja visioksi asetutun kansallisesti tekniikan korkeatasoisimmaksi opiskelu- ja tiedeyhteisöksi tähtäämisen kannalta haastavaksi voi muodostua yliopiston rekrytointipolitiikka. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että yliopiston tulee pyrkiä kansainvälisesti korkeatasoiseksi yliopistoksi. Tämä edellyttää rekrytoinneissa onnistumista vahvuusalueilla sekä kansainvälisten rekrytointien lisäämistä. Yliopiston professorirekrytoinneissa vuosina 2010-2013 omasta yliopistosta väitelleiden osuus rekrytoiduista on poikkeuksellisen korostunut.

Suomalaisten tekniikan yliopistojen työnjako- ja yhteistyökeskusteluja on käyty jo useiden vuosien aikana tutkimukseen, koulutukseen ja infrastruktuureihin liittyen. Yliopistojen johdon ja tekniikan alan osaston johtajien kesken on saatu aikaiseksi määrämuotoiset keskusteluyhteydet ja tiettyjä konkreettisia toimenpiteitäkin. Toistaiseksi valtakunnallisesti merkittäviä rakenteellisen kehittämisen toimia ei ole kuitenkaan tapahtunut, mikä on alan kehittämisen ja voimavarojen tarkoituksenmukaisen käytön kannalta valitettavaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, että yliopiston toiminnan kehittämisen kannalta olisi tärkeää, että yliopisto rakentaisi pitkäjänteisiä kansallisia ja kansainvälisiä korkeakoulukumppanuuksia. Yliopiston yrityskumppanuuksien tueksi yliopisto perusti elinkeinoelämän vaikuttajista koostuvan Advisory Board:in, joka tuo näkemyksiä tulevaisuuden suuntaviivoista ja ajankohtaisista kehitystarpeista.

Strategian toteutumisen seurantaindikaattoreista myönteisimmän ovat kehittyneet tutkimuksen kehitystä mittaavat tunnusluvut. Kehitys on oikeansuuntaista ja tukee yliopiston toimintaedellytyksiä yliopistojen rahoitusmallin uudistuessa vuoden 2015 alusta tutkimuksen laatua vahvemmin korostavaksi. Koulutus ja opintoprosesseissa ja erityisesti yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tunnusluvut jäivät kauas vuoden 2013 tavoitetasosta.

2. PERUSTEHTÄVÄT

2.1 KOULUTUS

Yliopisto on uudistanut tutkinto-ohjelmansa ja opintohallinnon. Kandipalautteen perusteella kokemukset opetuksen laadusta olivat selkeästi muita yliopistoja myönteisempiä ja ohjausta opintojen suunnitteluun oli tarjolla selkeästi paremmin kuin yliopistoissa keskimäärin. Yliopisto on panostanut kiitettävästi opiskelijoidensa hyvinvointiin.

Yliopiston tulee kiinnittää huomiota opintoprosessien kehittämiseen. Yliopisto on jäänyt niin ylempien kuin alempien korkeakoulututkinnon suorittaneiden tavoitemäärästä. Vähintään 55 opintopisteen suorittaneiden osuus on pysynyt viime vuosina muuttumattomana ja on selvästi asetettua tavoitetta jäljessä. Yliopiston toteuma on kuitenkin tekniikan alalla keskimääräisellä tasolla. Yliopisto on koordinoanut tekniikan alan täydennyskoulutuksen kehittämistä. Avoimet yliopisto-opinnot on avattu mahdollisuudeksi opiskelijavalinnassa, mutta opiskelijoita on tätä kautta valittu vähän.

Kansainvälistymisessä ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrän tavoite on ylitetty, mutta vaihto-opiskelijoiden määrässä tavoitetta ei ole saavutettu. Kaikissa tutkinnoissa oleva 20 opintopisteen kansainvälistymisosio on myönteinen kehityssuunta.

Yliopiston on siirtämässä painopistettä opetuksesta oppimiseen ja hakee edelläkävijyyttä uudenlaisten oppimisympäristöjen hyödyntämisessä. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää myönteisenä, että yliopisto on investointiohjelmassaan ottanut vahvasti huomioon oppimisympäristöjen kehittämistarpeen

2.2 TUTKIMUS

Yliopiston kansainvälisten tiedejulkaisujen määrä on noussut tasaisesti kuluneen vuosikymmenen aikana ja on nyt yli puolet suurempi kuin 2000-luvun alussa. Kasvu ylittää koko yliopistosektorin runsaan neljänneksen kasvun. Tutkimuksen - mukaan lukien paras tutkimus - vaikuttavuus bibliometristen tulosten perusteella on myös noussut, mutta jää edelleen alle maailman keskitason. Lähelle maailman keskitasoa yliopisto ylittää luonnontieteissä ja tekniikassa.

Yliopiston tutkimuksen tiekartta valmistuu vuoden 2014, jossa tullaan esittämään toimenpiteitä tutkimustoiminnan laadun vahvistamiseksi. Yliopisto on ylittänyt tohtorintutkintojen tavoitteensa.

Yliopisto on hakenut Euroopan komissiolta HR Excellence laatuleimaa. Ministeriö kannustaa yliopistoa panostamaan tässä yhteydessä tunnistettuihin kehittämiskohteisiin, joita ovat tutkijanurapolun selkeyttäminen, rekrytointimenettelyjen kehittäminen ja väitöskirjojen ohjaus. Tutkijanurarakenteen kehittämisen näkökulmasta tärkeää on löytää strategian pohjalta tasapaino ensimmäiselle ja muille portaille sijoittuvien kesken. Yliopiston tulee edelleen kehittää tohtorintutkinnon jälkeistä tutkijanuraa. Yliopisto on korostanut kansainvälisen yhteistyön etuja tutkijanuran kaikissa vaiheissa.

Yliopisto on panostanut EU-tutkimusrahoituksen hakemisen tukeen, joka toivottavasti näkyy myös myönteisinä rahoituspäätöksinä.

3. JOHTAMINEN, TALOUS JA RAKENTEELLINEN KEHITTÄMINEN

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää myönteisenä yliopiston tutkimus- ja opetusympäristöjen investointiohjelman tavoitteellisuutta. 14 miljoonan euron investointiohjelma perustuu TTY:n strategiaan, vuonna 2011 toteutetun kansainvälisen tutkimuksen arvioinnin tuloksiin, laitosten tutkimusstrategioihin sekä kansalliseen tiekarttaan.

Yliopisto toteutti vuonna 2013 organisaatiouudistuksen kansainvälisen tutkimuksen arvioinnin suositukseen pohjautuen. Yliopisto järjestäytyi neljään tiedekuntaan (aiemmin 5) ja laitosten määräksi tuli 18 (aiemmin 25). Rakenteiden muutosta voidaan pitää oikeansuuntaisena kehityksenä, mutta yliopiston raportoinnista ei ilmene vahvistiko organisaatiouudistuksen profiilia.

Yliopiston yrittäjyyspainotteisuus näyttäytyy vahvana. Elinkeinoelämän vaikuttajista koostuva neuvonantajaelin, toisaalta yliopiston raportoimat yliopistosta syntyneet neljä tutkimuslähtöistä ja opiskelijoiden perustamat lukuisat osaamislähtöiset yritykset kertovat yliopiston halusta tukea ja seurata toimintansa vaikuttavuutta. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää positiivisena ja yliopiston yritysyritysyhteistyöpainotuksen kannalta tarkoituksenmukaisena Kampusareenan kaltaisia luovia ja innovatiivisia toimintaympäristöjä, jotka vahvistavat osaamisen laatua, voimavarojen tarkoituksenmukaista käyttöä sekä innovaatiojärjestelmän eri toimijoiden työnjakoa ja yhteistyön vahvistamista.

Haasteita riittää yliopistojen välisessä työnjaossa ja tätä seuraavassa rakenteiden kehittämisessä. Sisä-Suomen yliopistojen välinen yhteistyö ei merkittävistä taloudellista panostuksista huolimatta johtanut tavoiteltuihin pysyviin yhteistyörakenteisiin Gerontologian tutkimuskeskusta lukuun ottamatta. Rakenteiden uudistamisessa yliopiston tulee olla autonomiansa puitteissa edelleen aktiivinen, eikä sen tule jäädä odottamaan ministeriöltä mahdollisesti tulevia linjauksia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö näkee Tampereen korkeakoulujen keskinäisessä yhteistyössä olevan paljon vielä käyttämättömiä mahdollisuuksia. Ministeriö rohkaisee korkeakouluja ennakkoluulottomasti uudistamaan rakenteita ja koulutus- ja tutkimustoimintaa ottaen huomioon käynnissä olevan selvityksen ehdotukset ja korkeakoulujen yhteistyömahdollisuudet. Yliopisto on tunnistanut erityisesti toiminnalliseksi riskiksi ulkoisen rahoituksen hankinnan ja se onkin ryhtynyt vahvistamaan tutkimusrahoituksen tukipalveluita.

Yliopiston tuloskehitys on ollut erinomainen kaudella 2011-2013, ja suunta on ollut nouseva. Tulos oli 8,3 % kokonaistuotoista ja sitä voidaan pitää erinomaisena. Tulos ilman sijoitus- ja rahoitustoiminnan tuottoja oli 1,6 % eli melko niukasti positiivinen. Viimeksi mainitun tunnusluvun kehityssuunta on ollut selvästi aleneva.

Omavaraisuusaste (93,8 %) ja maksuvalmius (QR=1,53) ovat erinomaisella tasolla. Kilpailtu tutkimusrahoitus suhteessa kokonaisrahoitukseen oli 32 % (tavoite 2016 on 33 %). Yliopiston toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen kannalta keskeistä on toimintaan osoitettavan valtion rahoituksen taso.

Yliopiston on varauduttava siihen, että julkiseen talouteen kohdistuvien paineiden seurauksena valtion rahoitukseen ei ole odotettavissa lähivuosina merkittäviä määrärahalisäyksiä. Yliopiston toiminnan pitkäjänteisen kehittämisen kannalta keskeistä on toimintaan osoitettavan laskennallisen perusrahoituksen taso. Yliopiston suhteellinen asema on vahvistunut vuodesta 2014 vuoteen 2015 usealla koulutuksen perusteella määräytyvällä perusrahoituksen laskentakriteerillä. Poikkeuksena on ylempien korkeakoulututkintojen ja 55 opintopistettä suorittaneiden osuuden heikentyminen. Yliopiston asema on heikentynyt usealla tutkimustoiminnan perusteella määräytyvällä perusrahoituksen laskentakriteerillä. Poikkeuksena on kilpaillun tutkimusrahoituksen myönteinen kehitys suhteessa toisiin yliopistoihin.

Yliopiston rahoitustasossa tulee vuodesta 2015 alkaen näkymään tutkintorakenneuudistuksen aiheuttaman vuoden 2010 tutkintopiikin poistuminen rahoituslaskennasta. Yliopistojen laskennalliseen rahoitusmalliin vuoden 2015 alusta tehtävät uudistukset edellyttävät yliopiston julkaisuprofiilin uudelleen arviointia tai ainakin varautumista lyhyellä aikavälillä muutoksesta seuraaviin määrärahamuutoksiin.

Suomen Akatemian strategisen tutkimuksen rahoitusväline ja Suomen Akatemian kautta kilpailtuna rahoituksena tapahtuva profiloitumisen vahvistamisen lisäpanostus avaavat yliopistoille uusia rahoitusmahdollisuuksia.

4. RAPORTOINTIA EDELLYTTÄVÄT JATKOTOIMET

Yliopistoa pyydetään raportoimaan 16.3.2015 mennessä kauden 2013-2016 sopimuksessa määriteltyjen keskeisten kehittämistoimenpiteiden etenemisestä sekä toimenpiteistä, jotka käynnistetään syksyllä 2014 valmistuvan Tampereen korkeakoulujen yhteistyöselvityksen pohjalta.

LIITTEET

- Opetus- ja kulttuuriministeriön kirjallinen palaute yliopistoille syksyllä 2014
- Katsaus yliopistojen talouteen ja henkilöstöön
- Yliopistojen koulutusalojen asemoituminen valtakunnallisessa kokonaisuudessa
- Yliopistotutkimuksen vaikuttavuus ja tuottavuus päätieteenaloittain 2010-luvun alussa
- Kandipalautteen tulokset syksy 2013 ja kevät 2014

Tampereen teknillisen yliopiston määrälliset tavoitteet kaudelle 2013-2016

	Toteutuma			Keskiarvo 2011-2013	OPM/sov. 2013-2016	Tavoitteen tot.-% 2013		Tot. muutos-% 2012-2013	
	2011	2012	2013			YO	Valtak.	YO	Valtak.
Ylemmät korkeakoulututkinnot									
Teknillistieteellinen koulutus	564	698	788	683	840	94 %	87 %	13 %	4 %
Yhteensä	564	698	788	683	840	94 %	96 %	13 %	4 %
Tohtorin tutkinnot									
	75	90	94	86	82	115 %	105 %	4 %	5 %
Alemmat korkeakoulututkinnot									
	682	712	662	685	790	84 %	92 %	-7 %	0 %
Ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä									
	649	756	798	734	550	145 %	114 %	6 %	6 %
Suomesta lähteneiden tai Suomeen saapuneiden vaihto-opiskelijoiden määrä (vaihdon kesto yli 3 kk)									
	638	667	693	666	750	92 %	90 %	4 %	0 %

Tunnuslukutavoitteet	Toteutuma				Keskiarvo 2011-2013	OPM/sov. tavoite 2016	Tavoitteen tot.-% 2013		13 toteuman suhde 11-13 keskiarvoon	
	2011	2012	2013	2011-2013			YO	Valtak.	YO	Valtak.
Tohtoritutkinnot / tutkijanuravaihe IV henkilötyövuodet	0,53	0,61	0,63	0,59	0,60	106 %	91 %	107 %	103 %	
Vähintään 55 op. suorittaneiden osuus	22,8	23,2	22,6	22,8	30,0	75 %	89 %	99 %	105 %	
Tieteelliset julkaisut / opetus- ja tutkimushenkilökunta	1,45	1,35			1,60					
Kilpailtu tutkimusrahoitus / kokonaisrahoitus	28,5	30,6	32,1	30,4	33,0	97 %	90 %	106 %	101 %	
Ylemmät korkeakoulututkinnot / opetus- ja tutkimushenkilökunta	0,47	0,59	0,67	0,58	0,70	96 %	90 %	116 %	106 %	
Opettajien ja tutkijoiden kv-liikkuvuus (väh. 1 vko) / opetus- ja tutkimushenkilökunta	0,20	0,26	0,35	0,27	0,40	87 %	91 %	128 %	101 %	